

MRF 2022.19

Vestre Landsrets dom af 1. februar 2022, 13. afd., sag S-2127-20
(Peter Buhl, Henrik Estrup og Gitte Kuhlwein (kst.))

Anklagemyndigheden mod T (adv. Birgitte Nygaard Christensen)

Landmand frifundet for ikke at efterkomme påbud om retablering af jorddige i beplantet område, da der trods kortmateriale, luftfotos og forklaring fra tidligere ejer ikke var ført det fornødne bevis for, at der havde været et beskyttet dige på strækningen.

T var tiltalt for overtrædelse af et lovliggørelsespåbud og museumslovens § 29 p, stk. 1, ved at have undladt at retablere ca. 90 m af et jorddige, som han i 2008-10 havde fjernet af dyrkningsmæssige årsager. I Geodatastyrelsens kortværk Danmark (1:25.000) forud for 1992 var diget optegnet som en del af et sammenhængende dige i zigzag. Slots- og Kulturstyrelsen modtog i 2008 en anmeldelse af fjernelsen og varslede i december 2014 påbud om retablering af digestykket. T indgav herefter ansøgning om lovliggørende dispensation til Ringkøbing-Skjern Kommune, der meddelte afslag, hvilket i juni 2016 blev stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet (NMK-600-00104). T gjorde under klagesagen gældende, at der ikke havde været tale om et beskyttet dige, men at han på strækningen kun havde fjernet et læhegn med en sammenhængende træække, der stod på plan mark. Natur- og Miljøklagenævnet afviste dette med henvisning til, at jorddiget var angivet på kortværket, og at det af T anførte ikke kunne føre til et andet resultat. På baggrund heraf udstedte Slots- og Kulturstyrelsen i december 2016 påbud til T om at retablere diget. Da T ikke efterkom påbuddet, blev der rejst en straffesag mod T, hvor anklagemyndigheden påstod bødestraf på 10.000 kr. og tvangsbøder. T nægtede sig skyldig og fastholdt, at der ikke havde været tale om et beskyttet dige. Under sagen forklarede en tidligere ejer af T's ejendom, der i 2002 havde solgt ejendommen til T, at der på den omtvistede strækning altid havde været et dige med en højde på 50-70 cm beplantet med nåletræer. Byretten fandt, at historisk kortmateriale tilbage til 1800-tallet, luftfotos og den tidligere ejers forklaring støttede, at der på strækningen i en lang årrække havde bestået et beskyttet dige. Heroverfor kunne T's forklaring ikke tillægges betydning, bl.a. fordi T uden forudgående dispensation eller undersøgelser havde fjernet diget og dermed afskå-

ret myndighedernes mulighed for at vurdere dets tilstand. Byretten fandt hverken grundlag for at tilsidesætte kommunens og Natur- og Miljøklagenævnets afslag på dispensation eller for at statuere retsfortabende passivitet, hvorfor T fandtes skyldig og blev idømt en bøde på 10.000 kr. og månedlige tvangsbøder på 4.000 kr., indtil lovliggørelsespåbuddet blev efterkommet. T ankede til landsretten og fremlagde her en erklæring fra en landinspektør, der på baggrund af luftfotos og stereoskopi og en undersøgelse på baggrund af data fra den landsdækkende højdemodel fra 2007 konkluderede, at der ikke havde været et dige med en højde på 0,65 m på den pågældende strækning. Af erklæringen fremgik videre, at de koter, der udledes fra den landsdækkende højdemodel i beplantede områder, erfaringsmæssigt kan være op til 40-50 cm højere end det faktiske terræn. Under hovedforhandlingen forklarede landinspektøren videre, at en anden del af det samlede dige (strækning 7) på et såkaldt hillshade-foto fra højdemålingen fra 2015 ligeledes fremstod som et dige beplantning, men at strækningen i virkeligheden var flad "som en pandekage". En medarbejder fra Slots- og Kulturstyrelsen bestred omvendt, at det havde været usagligt at anvende den landsdækkende højdemodel til at bestemme jorddigets dimensioner, da målingerne frasorterede bevoksningen. Landsretten fandt, at både landinspektørens og Slots- og Kulturstyrelsens forklaringer fremstod sikre og troværdige. Navnlig på baggrund af landinspektørens oplysninger om strækning 7, der på hillshade-fotos fra både 2007 og 2015 fremstod på samme måde som det fjernede digestykke, fandt landsretten imidlertid efter en samlet vurdering, at der ikke var ført det til domfældelse i en straffesag fornødne bevis for, at T var skyldig. Forklaringen fra den tidligere ejer kunne ikke føre til et andet resultat, hvorfor T blev frifundet.

MAD 2022.19

Kommentar: Landsrettens dom er udtryk for det høje beviskrav, der stilles under en straffesag om lovliggørelse af forhold, der ligger tilbage i tid, og hvor det eneste bevismateriale ofte udgøres af kortmateriale og mere eller mindre velegnede luftfotos. Med dommen er der desuden skabt tvivl om anvendeligheden af højdemodellerne til at bestemme højden af jorddiger i beplantede områder. Efter dommen henstår det i det uvisse, om Slots- og Kulturstyrelsens opfattelse er korrekt, hvorefter målingerne, som højdemodellen er baseret på, kan frasortere al bevoksning. Frifindelsen kan sammenholdes med straffesagerne i MAD 1997.108 B, U 2004.2526 V og **MRF 2021.211 Ø**, der alle angik reetablering af jorddiger og endte med domfældelse af tiltalte. Derimod skete der frifindelse i TfK 2020.1079 V, idet amtet i 1996 havde meddelt en dispensation fra digebeskyttelsen til at foretage beplantning på en strækning, som var vanskelig forenelig med opretholdelsen af et eventuelt tidligere jorddige på strækningen. Se også **MRF 2022.27 V** med kommentaren om beviskravet i civile sager.

Udskrift af dombogen

D O M

afsagt den 29. september 2020

Rettens nr. 99-1848/2020

Politiets nr. [REDACTED]

Anklagemyndigheden

mod

Anklageskrift er modtaget den 23. april 2020.

[REDACTED] er tiltalt for overtrædelse af

Museumslovens § 40 a, stk. 2, nr. 2, jf. § 40 a, stk. 1, nr. 1, jf. § 29 p, stk. 1, jf. § 29 a, stk. 1, jf. bekendtgørelse nr. 1190 af 26. juni 2013 om beskyttede sten- og jorddiger og lignende § 1, stk. 1, nr. 4, jf. dagældende bekendtgørelse nr. 1511 af 14. december 2006 § 1, stk. 1, nr. 4, og § 40 a, stk. 2, nr. 2, jf. § 40 a, stk. 1, nr. 2, jf. § 29 o, stk. 4,

ved som ejer af ejendommen [REDACTED] og [REDACTED]

[REDACTED] beliggende ved [REDACTED] 6900

Skjern, forsætligt eller groft uagtsomt, at have undladt at berigtige det ulovlige forhold, at den vestligste, nord-sydgående del på ca. 90 meter af det beskyttede dige D00.054.253, beliggende mellem de to matrikler, var blevet fjernet i perioden 2008-2010, samt forsætligt eller groft uagtsomt at have undladt at efterkomme Slots- og Kulturstyrelsens påbud af 2. december 2016 om at ”diget skal reetableres med samme placering som det fjernede”, og at ”diget skal opbygges til en bredde af mindst 2,3 meter i bundniveau” inden den 16. oktober 2017, alt hvorved tiltalte opnåede en økonomisk fordel, idet det dyrkbare areal i tiltaltes landbrugsbedrift blev forøget med mindst 207 m².

Påstande

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om bødestraf på 10.000 kr.

Anklagemyndigheden har påstået, at tiltalte under tvang af fortløbende månedlige bøder på 4.000 kr. pålægges at efterkomme påbuddet inden en af retten fastsat frist, jf. retsplejelovens § 997, stk. 3.

Tiltalte har nægtet sig skyldig.

Sagens oplysninger

Tiltalte, [REDACTED] har forklaret, at han er uddannet landmand. Han har arbejdet som landsmand siden 1967. Han har ejet landbrugsejendommen [REDACTED] siden 2002 - 2003. Han købte ejendommen af [REDACTED]. Der var diger og læhegn i skel mellem den købte ejendom og den ejendom, som han i forvejen ejede. Sidstnævnte ejendom, der består af ejendommene [REDACTED] og [REDACTED], købte han sidst i 90'erne sammen med nu afdøde [REDACTED]. Han driver svineproduktion fra ejendommen. Hverken i forbindelse med købet af den første eller anden ejendom blev han gjort bekendt med digeproblematikken. Han fik heller ikke kortmateriale udleveret i forbindelse med handlerne.

Forskellen mellem et dige og et læhegn er, at et dige består af en forhøjning på ca. ½ meter, mens et læhegn består af træer på flad jord. Der kan forekomme træer på et dige, men disse er selvgroet.

Foreholdt bilag 2, akt 4, kortet næstsidste side, har han forklaret, at del 3 og del 4 er fredede diger. Han har fjernet selvsåede træer på del 4. I 2003 fjernede han del 0, 1, 2 og 3, som lå i skel med tilplantede træer. Der var ingen forhøjninger i disse dele. Der står kun træer. Han fjernede dem, da det var svært at vende de store maskiner, som blev benyttet på marken. Han søgte ikke forinden om tilladelse til at fjerne dem. Han ved ikke, hvorfor han ikke gjorde det. Efter de var blevet fjernet, blev der indgivet en anmeldelse. Han ved ikke, hvem der anmeldte det. En repræsentant fra Ringkjøbing Amt kom på besigtigelse. Han fik herefter en efterfølgende tilladelse til at fjerne del 0, 1 og 2, så disse dele ikke skulle reetableres. Derimod skulle del 3 reetableres. Han husker ikke hvorfor. Han reetablerede herefter del 3, og han har siden fjernet selvgroede træer og foretaget vedligeholdelse af del 3 og del 4.

Der var i forbindelse med besigtigelsen ingen drøftelser med repræsentanten fra amtet om del 5 eller del 6. Han havde på det tidspunkt ikke fjernet del 5 og del 6. Han havde lige overtaget ejendommen, og det gav på det tidspunkt ingen mening at fjerne disse dele.

I 2008 ville han fjerne del 5 og del 6, da han gerne ville kunne køre igennem til markerne. Del 5 og del 6 var nøjagtig magen til hinanden. Der var tale om plan mark med træer på. Han var sikker på, at begge dele var læhegn. Der blev ikke fjernet jord fra disse dele, da træerne blev fjernet. Der var tale om løvtræer med en højde på 5 - 6 meter. Han tror, at træerne var plantede, men han ved det ikke. Det var sket, før han overtog ejendommen. Træerne blev skåret ned, hvorefter rødderne blev rykket op med en gravemaskine. Han deltog ikke selv i arbejdet, men var dog ude og kikke på. Han havde en medhjælper, der hjalp med fjernelsen af træerne. Efter vegetationen var blevet fjernet, blev marken jævnet og havert. Der blev ikke foretaget dybdepløjning. Der blev ikke kørt jord væk, efter træerne var blevet fjernet. Der forekom ingen steder en fordybning, efter rødderne var rykket op.

Han var sikker på, at del 5, som denne sag drejer sig om, ikke var et dige. Han så derfor ingen grund til at kontakte myndighederne for at sikre sig, at det ikke var tilfældet, heller ikke selv om han havde haft sagen i 2003. Han havde af samme grund heller ikke kikket på kortmaterialet, inden del 5 blev fjernet.

Han vil tro, at omkostningerne til at reetablere et dige på 90 m² som påbudt vil være relativt bekostelig. Det er svært at reetablere noget, som ikke har været der.

Foreholdt bilag 2, akt. 13, luftfoto fra 2014, har han forklaret, at han kan ikke se nogen stor forskel på del 5 og del 6. På begge dele står træerne tætte, mens de på del 4 står mere spontane. Der var tydelig forskel på del 4 og del 5.

Han blev ikke gjort bekendt med anmeldelsen i 2008. Han hørte først til sagen i 2015 eller 2016, hvor han fik et brev. Han tror, brevet kom fra kommunen. Det kan godt passe, at det rettelig var i december 2014, han blev gjort bekendt med sagen. Han bemærkede ikke, at museet var ude og besigtige området i oktober 2014.

Forespurgt af forsvareren har tiltalte forklaret, at diget ligger i skel mellem de to ejendomme. I 2003 havde han et møde på ejendommen med en repræsentant fra amtet. De blev enige om, at del 3 skulle reetableres, mens del 0, 1 og 2 kunne forblive fjernet.

Han har ikke noget imod diger. På en anden ejendom, som ikke har noget med denne sag at gøre, var der en flot dige i skel. Han er af den opfattelse, at flotte diger skal bevares. Han blev derfor enig med naboen om, at de plantede et læhegn på begge sider af diget.

Han havde erkendt til amtets repræsentant, at det var en fejl, at del 3 var blevet fjernet. Han var derfor indforstået med at reetablere det. I forbindelse med besigtigelsen havde han fremvist et markhegn sydvest for ejendommen, som var registreret som et fredet dige. Der var imidlertid ikke længere et dige, men derimod et trærækket træhegn som fungerede som et læhegn. Amtet var enig heri og oplyste derfor i et brev af 31. marts 2003, bilag B, at man ville fjerne registreringen. Det er imidlertid endnu ikke sket.

Efter at have modtaget amtets brev og foretaget reetableringen af del 3 sendte han den 10. maj 2003 et håndskrevet brev til amtet, bilag B, side 2, hvor han oplyste, at del 3 var reetableret, og da resten aldrig har været dige, anså han sagen for afsluttet. Efter hans opfattelse var alene del 3 og del 4 fredede diger. Amtet reagerede ikke herpå. Amtet gjorde ham derfor ikke opmærksom på, at andre dele skulle være diger.

Del 0, 1 og 2 bestod af blandede løvtræer. De lignede del 5 og del 6. Del 3 og del 4 var derimod tydeligt diger med andre træer. Der var således klare forskelle på del 3/del 4 og de øvrige dele. Han tjekkede derfor ikke registreringerne, inden han fjernede del 5 og del 6, da det var tydeligt at se, hvad der var diger og hvad der ikke var diger.

Han blev ikke ringet op eller på anden måde kontaktet i forbindelse med anmeldelsen i 2008. Han har på ingen måde fået besked fra amtet eller kommunen om, at han ikke måtte fjerne del 5. Han hørte først herom, da han i december 2014 modtog brevet om varsel af påbud og partshøring. Han blev meget overrasket herover. Han afgav et høringssvar, hvor han oplyste, han ikke kunne genkende myndighedernes udlægning.

På forespørgsel fra anklageren, foreholdt bilag B, fotoet side 3, har han forklaret, at han har lavet den blå markering på fotoet. Han tror, det er amtet, der har lavet den røde markering. De gule streger viser diger. Foreholdt at del 5 er markeret med en gul streg på fotoet, har han forklaret, at han 5 år senere ikke tænkte på kortet fra 2003. Han har ikke udleveret kortet til sin forsvarer. Det er fremkommet til sagen i forbindelse med en anmodning om aktindsigt. Brevet af 20. maj 2003 fra amtet, bilag B, side 5, gav ham ikke anledning til at kontakte myndighederne.

■■■■■■■■■■ har som vidne forklaret, at hun er uddannet arkæolog. Hun er ansat som fuldmægtig i Slots- og Kulturstyrelsen i afdelingen for fortidsminder. Hun har behandlet denne sag for styrelsen. Hun har ikke selv foretaget besigtigelsen af den omtvistede strækning. Styrelsen har aftale med 10 museer om at foretage besigtigelser og i den sag har Holstebro Museum foretaget besigtigelsen.

I afdelingen, hvor hun er ansat, varetager de opgaven med beskyttelse af diger. Digebeskyttelsen trådte i kraft i 1992. Spørgsmålet for beskyttelsen er, om diget har et digesignatur på kortværket forud for 1992. På baggrund af luftfotos fra både før og efter 1992 kan man konstatere, om registreringen er korrekt.

I alle sager og således også i denne sag bliver gennemgangen foretaget på skriftligt grundlag. Der bliver foretaget en grundig gennemgang. På baggrund af fotomaterialet og kortværket kan man konstatere, at der på den omtvistede strækning har ligget et dige med højdeforskel til marken. Registreringen er derfor korrekt. Hertil kommer, at der i 2007 blev foretaget en højdemåling fra fly over den omtvistede strækning. Ved målingen rammer man såvel træer som mellem træer, og man kan her se en højdeforskel på den omtvistede strækning. Der er derfor samlet set ingen tvivl om, at der har lagt et dige på den omtvistede strækning. Denne måling er ikke medsendt til politiet. Videre er der det forhold, at ejeren af jorden tidligere - i 2003 - havde en sag, hvor han uden tilladelse fjernede en del af det samlede digestykke. Det resulterede i, at kun et dige skulle reetableres, mens den restrende del skulle sløj-

fes. I den forbindelse fik ejeren besked om, at resten af diget var beskyttet. Han har derfor ikke kunnet være i tvivl om, at der har lagt et dige på strækningen, og at han ikke måtte fjerne det.

Hun er bekendt med, at ejeren har søgt om dispensation og fået afslag herpå.

██████████ har som vidne forklaret, at han i 2002 solgte ejendommen til tiltalte. Der var fredede diger på ejendommen. De gik hele vejen rundt om ejendommen i zigsag. Foreholdt bilag 2, akt. 13, fotoet fra 2004, har vidnet forklaret, at del 5 bestod af et dige i nord-sydgående retning. Der har altid været et dige på dette sted. Diget lå i skel og havde en forhøjning til naboen. Diget havde en højde på 50 - 70 cm. Der var nåletræer oven på diget. Træerne var 2 - 3 meter høje. Træerne var plantet før hans tid.

På forespørgsel fra forsvareren har vidnet forklaret, at der også var et dige i vest-østgående retning, del 4. Foreholdt kortet, bilag 2, akt. 4, næstsidste side, har vidnet forklaret, at del 6 bestod af plantede træer med en grøft imellem. Del 5 havde som forklaret en forhøjning. Del 4 havde også en forhøjning, næsten lige som del 5. Tilsvarende gjorde sig gældende med del 3 og del 2. Del 1 havde en mindre forhøjning og var sået med græs. Del 0 bestod af en grøft.

Han overtog ejendommen fra sin far i 1972 - 1973. Han dyrkede selv jorden, indtil han solgte ejendommen. Han har således ikke haft jorden bortforpagtet.

Han plantede store grantræer ved den nederste gule streg, bilag E. Det markerede stykke var plan med jorden.

██████████ har som vidne forklaret, forespurgt af forsvareren, at han har været ansat hos tiltalte fra 2005 og 6 - 7 år frem. Han foretog hovedsagligt markarbejde. Han er bekendt med den omtvistede strækning i denne sag. Han har kørt på marken og kender den.

I 2008 blev der ryddet nogle buske og træer fra marken. Han deltog selv i arbejdet. Træerne og buskene blev rykket op. Han kørte dem væk, hvorefter de blev brændt. Der var samme niveau på begge sider af den omtvistede strækning. Der var således ingen forhøjninger på strækningen. Foreholdt bilag 2, akt. 13, fotoet 2004, har vidnet forklaret, at den strækning som ses til højre for den omtvistede strækning klart var et dige. Det er det fortsat. Det har han aldrig været i tvivl om. Der var tydelig forskel på denne strækning, del 4, og den omtvistede strækning, del 5. Del 6 lignede del 5. Begge dele bestod af træer og buske i et læhegn.

Efter træer og buske var blevet fjernet, bestod den omtvistede strækning af en plan mark, som man kunne køre over med plov og haver.

De træerødder, som blev fjernet, var ikke store. De var på en armstykkelse.

Der var ikke store huller, efter rødderne var blevet trukket op. Man kørte bare lige over den omtvistede strækning, der var plan. Der var allehøjst en plovfure, men det er normalt. Del 6 var også plan på begge sider.

Foreholdt vidnet [REDACTED] forklaring har vidnet forklaret, at den omtvistede strækning ikke havde en forhøjning på 50 - 70 cm. Det var der slet ikke tale om.

Forespurgt af anklageren, foreholdt bilag 2, akt 13, fotoet side 6, har vidnet forklaret, at træerne på del 5 var af samme type og havde samme højde som vist på fotoet.

Tiltalte er ikke tidligere straffet.

Rettens begrundelse og afgørelse

Tiltalte har erkendt, at han i 2008 fik fjernet den omtvistede strækning i sagen benævnt del 5.

Det fremgår af kortbladet for det pågældende område i Geostyrelsens kortværk Danmark (1:25.000) i den seneste reviderede udgave forud for den 1. juli 1992, at del 5, som udgør en del af et sammenhængende dige i zigzag, er registreret som beskyttet dige.

Det historiske kortmateriale helt tilbage til 1800-tallet og de luftfotos, herunder luftfotoet fra 2004, som har været fremvist under sagen, støtter, at del 5 i en lang årrække har bestået af et dige, som lå i sammenhæng med og lignede del 4.

Videre støtter vidneforklaringen fra [REDACTED], der har ejet ejendommen fra 1972 - 1973, til han solgte ejendommen i 2002 til tiltalte, at del 5 har bestået af et dige med en højde på 50 - 70 tilsvarende diget på del 4.

Også vidneforklaringen fra [REDACTED] støtter, at del 5 har haft en forhøjning og bestået af et beskyttet dige.

Tiltalte har - selvom han 5 år tidligere uden tilladelse havde fjernet en del af det samlede dige og i hvert fald på dette tidspunkt var i besiddelse af et kort med del 5 markeret som dige - uden forudgående dispensation eller undersøgelser fjernet det registrerede dige og dermed afskåret myndighedernes mulighed for at vurdere digets tilstand. Han har videre - selvom han som følge af fjernelsen af del 5 uden underretning til myndighederne har været nærmest til at skaffe sig dokumentation for del 5's beskaffenhed - ikke fremlagt fotomateriale eller lignende, som kunne støtte forklaringerne fra tiltalte og vidnet [REDACTED], der arbejdede for tiltalte og var involveret i fjernelsen af del 5, at del 5 på tidspunktet for fjernelsen bestod af træer på flad mark, der fungerede som læhegn. Retten finder derfor ikke i forhold til de oplysninger som

i øvrigt foreligger at kunne tillægge disse forklaringer betydning.

På denne baggrund, og da retten efter det, som er oplyst, ikke finder grundlag for at anse registreringen af del 5 som beskyttet dige som forkert, finder retten det bevist, at del 5 har bestået af et beskyttet dige med samme beskaffenhed som del 4, og at del 5 derfor er omfattet af museumslovens § 29 a jf. bekendtgørelse nr. 1190 af 26. juni 2013 om beskyttede sten- og jorddiger og lignende § 1, stk. 1, nr. 4, jf. dagældende bekendtgørelse nr. 1511 af 14. december 2006 § 1, stk. 1, nr. 4.

Da det er erkendt, at der er foretaget ændringer i tilstanden af diget ved at fjerne det, påhviler det tiltalte som ejer af ejendommen at berigtige det ulovlige forhold og således reetablere diget, jf. museumslovens § 29 p, stk. 1.

Under de ovenfor anførte omstændigheder er der ikke grundlag for at tilside-sætte Ringkjøbing- Skjern Kommunes og Natur- og Miljøklagenævnets vurdering af, at der ikke er grundlag for at meddele dispensation til fjernelse af diget.

Tiltalte havde i 2003 fjernet en del af digeforløbet uden tilladelse hertil, og han var i besiddelse af et kort, hvor del 5 var markeret som dige. Tiltalte må derfor anses for at have været i ond tro, da han i 2008 fjernede diget på del 5. Han blev efter sin egne forklaring først bekendt med den anmeldelse om fjernelse af diget i 2008, da han modtog varsel af påbud og partshøring i december 2014, og han kan derfor ikke anses for at have indrettet sig på det ulovlige forhold. Der er allerede under disse omstændigheder ikke grundlag for at statuere myndighedspassivitet, selvom der forløb over 6 år fra anmeldelsen blev modtaget til Slots- og Kulturstyrelsen henvendte sig til tiltale om forholdet.

I denne sag er der rejst tiltale mod tiltalte for ikke at overholde sin forpligtelse efter museumslovens 29 p, stk. 1, til som ejer af ejendommen at berigtige et ulovligt forhold og for at have undladt inden 16. oktober 2017 at opfylde Slots- og Kulturstyrelsens påbud af 2. december 2016, meddelt i medfør af museumslovens § 29 o, stk. 4, om at reetablere diget på del 5. Forældelsesfristen for strafansvaret efter museumslovens § 40 a, stk. 6, løber derfor tidligst fra den 16. oktober 2017, og der er derfor ikke grundlag for at anse forholdet for forældet.

Tiltalte har ikke efterkommet sine forpligtelser, hverken efter loven eller påbuddet, selvom han efter sagen i 2003, hvor han uden tilladelse fjernede en del af det beskyttede digeforløb, som han efterfølgende blev pålagt at reetablere, og han har eller burde derfor have indset, at han også i denne sag skulle reetablere det fjernede dige i del 5. Ved at undlade dette har tiltalte i hvert fald handlet groft uagtsomt.

Retten finder derfor tiltalte skyldig efter anklageskriftet.

Straffen fastsættes til en bøde på 10.000 kr., jf. museumslovens § 40 a, stk. 2, nr. 2, jf. § 40 a, stk. 1, nr. 1, jf. § 29 p, stk. 1, jf. § 29 a, stk. 1, jf. bekendtgørelse nr. 1190 af 26. juni 2013 om beskyttede sten- og jorddiger og lignende § 1, stk. 1, nr. 4, jf. dagældende bekendtgørelse nr. 1511 af 14. december 2006 § 1, stk. 1, nr. 4, og § 40 a, stk. 2, nr. 2. jf. § 40 a, stk. 1, nr. 2, jf. § 29 o, stk. 4.

Forvandlingsstraffen fastsættes som nedenfor bestemt.

Tiltalte skal endvidere betale tvangsbøder som nedenfor bestemt, jf. retsplejelovens § 997, stk. 3.

Ved strafudmålingen og ved fastsættelse af tvangsbøderne har retten lagt vægt på, at forholdet er begået i erhvervsforhold, hvor tiltalte har opnået en væsentlig forøgelse af det dyrkbare areal i landbrugsbedriften og en mere rationel landbrugsbedrift, hvilket må anses for at give ham en økonomisk fordel, og at han tidligere uden tilladelse har fjernet en del af det beskyttede dige, som han efterfølgende blev pålagt at reetablere.

Thi kendes for ret:

Tiltalte [REDACTED] skal betale en bøde på 10.000 kr.

Forvandlingsstraffen for bøden er fængsel i 10 dage.

Tiltalte skal betale månedlige tvangsbøder på 4.000 kr. fra den 1. april 2021, indtil han har efterkommet Slots- og Kulturstyrelsens påbud af 2. december 2016 om reetablering af beskyttet dige på del 5 som nærmere beskrevet i påbuddet.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger.

Frank Mørch

/lisves

Udskriftens rigtighed bekræftes.
RETTEN I HERNING, den 29. september 2020

Erna Michaelsen
kontorfuldmægtig

DOM

afsagt den 1. februar 2022 af Vestre Landsrets 13. afdeling (dommerne Peter Buhl, Henrik Estrup og Gitte Kuhlwein (kst.)) i ankesag

V.L. S-2127-20

Anklagemyndigheden

mod

████████████████████
████████████████████

(advokat Birgitte Nygaard Christensen, Aarhus)

Retten i Herning har den 29. september 2020 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. 99-1848/2020).

Påstande

Tiltalte har påstået frifindelse, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse, dog således at fristen, fra hvilken der skal betales tvangsbøder, fastsættes til den 1. august 2022.

Supplerende oplysninger

Tiltalte har for landsretten fremlagt erklæring af 15. oktober 2021 fra landinspektørerne ██████████ og ██████████ Landinspektører. Det fremgår af erklæringen, at den er baseret på en undersøgelse på baggrund af luftfotografier fra 1986 og stereoskopi og en undersøgelse på baggrund af data fra den landsdækkende højdemodel 2007.

I erklæringens konklusion er anført følgende:

”Vi kan, på baggrund af de undersøgelser, vi har foretaget af terrænet langs det omtvistede hegn, ikke finde belæg for, at [der] skulle have været et homogent dige med de påståede dimensioner (90 meters længde, 2,3 meters bredde og en digetop med en bredde på 1,5 meter i en højde på 0,65 meter).

Navnlig viser undersøgelserne – med afsæt i data fra den landsdækkende højdemodel, at der ikke har været et dige med de påståede dimensioner.

Vi anser det desuden som usagligt at bruge den landsdækkende højdemodel/hillshademodellen som sagsbehandlingsgrundlag for fastlæggelse af terrænkoter i områder, hvor der er beplantning. Erfaringsmæssigt er koter, der udledes fra den landsdækkende højdemodel i beplantede områder højere end det faktiske terræn og det er ikke usædvanligt, at højdemodellens terrænkoter i beplantede områder er 40 til 50 cm højere end de faktiske terrænkoter, der kan konstateres ved terrestrisk opmåling på stedet.”

Slots- og Kulturstyrelsen har i et notat af 17. januar 2022 forholdt sig til erklæringen fra [redacted] Landinspektører. I notatet er bl.a. anført følgende:

”Til brug for sag ... har Slots- og Kulturstyrelsen gennemført en undersøgelse af validiteten af højdemålingerne fra Danmarks Højdemodel 2007, hvor den nu fjernede nord/syd-gående del af diget ... fremgår.

Validiteten af højdemodellen 2007 er undersøgt på tre forskellige måder:

- 1) Sammenligning af højden på den bevarede øst/vest-gående og fjernede nord/syd-gående del af diget ... på højdemodellen 2007 og 2015
- 2) Sammenligning af højden på den reetablerede nord/syd-gående del af diget ... i øst på højdemodellen 2007 og 2015
- 3) Sammenligning af højden på den bevarede øst/vest-gående del af diget ... på højdemodellen 2007 og 2015 og ved besigtigelsen 2014

På baggrund af undersøgelsen fremstår det tydeligt, at den fjernede nord/sydgående del af ... med størst mulige sikkerhed må have været af omtrent samme højde, som den bevarede øst/vest-gående del af diget.

Slots- og Kulturstyrelsen finder derfor ikke, at skrivelsen fra [redacted] Landinspektører af 15. oktober 2021 ændrer ved vores vurdering af, at der har været et beskyttet dige på den pågældende strækning.

...”

Tiltalte har den 18. januar 2021 vedtaget en bøde for overtrædelse af bekendtgørelse om næringsstofreducerende tiltag mv.

Forklaringer

Tiltalte og vidnerne [REDACTED], [REDACTED] og [REDACTED] har for landsretten i det væsentlige forklaret som i 1. instans. Der er endvidere afgivet forklaring af [REDACTED]

Tiltalte har supplerende forklaret, at det pågældende areal bruges til almindelig markdrift. Der var tidligere et læhegn på den strækning, som sagen angår, og som på det fremlagte støttebilag er benævnt 5. Der har aldrig været et dige på stedet. Læhegnet blev fjernet for bedre at kunne manøvrere med traktor. Han overtog ejendommen fra [REDACTED]. Han er uforstående overfor [REDACTED] forklaring for byretten om, at der altid har været et dige på stedet. Det må være en erindringsforskydning. I 2003 fjernede han noget træbevoksning og kom i den forbindelse til at fjerne diget på strækning 3 og et hjørne af diget på strækning 4. Disse diger reablerede han efter aftale med amtet. Der var ingen snak om strækning 5. Amtet nævnte ikke, at strækning 5 var beskyttet. Han fik tilsagn om, at strækning 8 ville blive fjernet fra kortet, men det er åbenbart ikke sket. I 2008 var der på strækning 5 og 6 beplantning på en i øvrigt flad mark. Beplantningen på strækning 5 blev fjernet, men der blev ikke fjernet jord. Det eneste, der blev kørt væk, var stammer og rødder. Strækning 7 var magen til strækning 5 og 6. Foto 1 og foto 2 i fotorapport af 22. september 2019, ekstrakten side 22, er fra strækning 3 og 4. Foto 3 og 4 er taget fra strækning 7 i retning mod syd. Strækning 5 og 6 så frem til 2008 ud, som strækning 7 ser ud i dag, jf. de nævnte fotos 3 og 4. Han ville gerne have fjernet diget på strækning 4, da det ligger mest i vejen for markarbejdet, men man må jo ikke fjerne diger, så det gjorde han selvfølgelig ikke. Fotoet fra tilsynsforretningen i 2017, ekstrakten side 125, viser strækning 4. Sådan så strækning 5 ikke ud op til 2008, heller ikke hvis man ser bort fra beplantningen.

[REDACTED] har supplerende forklaret, at hun huskede forkert, da hun i byretten forklarede, at højdemålingen fra fly ikke blev medsendt til politiet. Det blev den. Marken blev besigtiget af [REDACTED] i 2014. Baggrunden for den tid, der gik, fra anmeldelsen i 2008 til besigtigelsen i 2014 var en sagspukkel i Slots- og Kulturstyrelsen. Det er hendes vurdering på baggrund af sagsmaterialet, at der uden tvivl har været et dige på den strækning, som sagen angår, det vil sige den strækning, der på støttebilaget er benævnt som strækning 5. Ved reableringspåbuddets udformning har man taget udgangspunkt i en besigtigelse og opmåling af det dige, der i støttebilaget er benævnt som strækning 4. Det "Hillshade-foto", der findes nederst i ekstrakten side 80, viser en tydelig højdeforskel. Det

kan man se på skyggevirksomheden. Strækning 5 svarer på fotoet nogenlunde til strækning 4 og strækning 3. Det er hende, der har udarbejdet Slots- og Kulturstyrelsens notat af 17. januar 2022, hvori styrelsen forholder sig til erklæringen af 15. oktober 2021 fra [REDACTED] Landinspektører. Den metode, som landinspektørfirmaet har anvendt, er ikke særlig egnet. Det er endvidere en misforståelse, at et dige skal være homogent. Hun er heller ikke enig i, at det som anført i erklæringens konklusion er usagligt at anvende den landsdækkende højdemodel. Som bilag til notatet har hun lavet nogle "path profiles" med sammenligning af højden på de forskellige diger. Profilerne bekræfter, som anført i notatet, at den fjernede del af diget på strækning 5 med størst mulige sikkerhed må have været af omtrent samme højde som den bevarede del af diget på strækning 4. Det foto, der også er medtaget som bilag til notatet, jf. notatets side 9, er af diget på strækning 4. Efter hendes opfattelse så strækning 5 ud på samme måde før 2008, hvis man ser bort fra beplantningen. De målinger, som den landsdækkende højdemodel er baseret på, frasorterer al bevoksning. På "Hillshadefotoet" i ekstrakten side 80 kan man se, at strækning 6 adskiller sig fra strækning 5. Det samme gælder strækning 7, der er lidt tyndere. Der er kun sket måling af højden på strækning 3, 4 og 5, men ikke på de andre strækninger, da de ikke er blevet vurderet at være sammenlignelige. Det er rigtigt, at der på fotos fra 1995 og 1999, ekstrakten side 76, ser ud til at være løvtræer på strækning 5. På fotos fra 2002 og 2004, ekstrakten side 75, ses der også beplantning på strækning 5, ligesom der på strækning 6 ses beplantning af samme type. Beplantningen på strækning 7 er af en anden karakter. Der kan forekomme fejl i de ældre topografiske kort. Det er styrelsen opmærksom på i sin sagsbehandling. Der er ikke noget, der tyder på, at der er fejl i de kort, der er anvendt i denne sag.

[REDACTED] har supplerende forklaret, at der altid har været et dige med grøn vækst på den strækning, der i støttebilaget er angivet som strækning 5. Diget med grøn vækst kan ses på det fremlagte luftfoto fra 2004, ekstrakten side 75. Diget på strækning 5 lignede diget på strækning 6, men der var en grøft på strækning 6. Diget på strækning 5 var "en meters penge" i højden. Foreholdt at han i byretten har forklaret, at diget havde en højde på 50-70 cm, har han forklaret, at det godt kan passe.

[REDACTED] har supplerende forklaret, at det var ham og en anden person, som han ikke kan huske, hvem var, der fjernede beplantningen på strækning 5 som vist på støttebilaget. Tiltalte besigtigede arbejdet, men han tog ikke del i det. Der var ingen forhøjning under beplantningen på strækning 5, og der blev ikke fjernet jord. Det er han sikker på. Det

eneste, der blev kørt væk, var træer. Træerne var ikke særlig store. På strækning 4 var der et dige. Det kunne man ikke være i tvivl om.

■■■■■■■■■■ har forklaret, at han er landinspektør. Han har ■■■■ års erfaring og har bl.a. arbejdet i ■■■■■■■■■■. De sidste ■■■ år har han været ansat i ■■■■■■■■■ Landinspektører. Han har stor erfaring med den landsdækkende højdemodel 2007 og 2015. Landinspektørfirmaet er af forsvareren i denne sag blevet bedt om at af- eller bekræfte, at der frem til 2008 har været et dige med nogle nærmere angivne dimensioner på den strækning, som sagen angår, og han har i den anledning udarbejdet den fremlagte erklæring af 15. oktober 2021. Han havde ikke noget forudgående kendskab til hverken tiltalte eller den pågældende ejendom. Som led i undersøgelsen har han afsøgt en række datakilder i form af luftfotos mv. Nogle af disse data er frit tilgængelige, mens man skal betale for andre, herunder fotos i stereo. Hvis der er beplantning, kan man ikke se, hvad der er under beplantningen. Fra Ringkøbing-Skjern Kommune har han fået 2 skarpe og velegnede luftfotos fra 1986. På disse billeder svarer 1 mm til 5 m i virkeligheden. I det omtvistede område (strækning 5) var der et stort område på ca. 8 m, der ikke var beplantet, hvilket gav mulighed for at danne sig et godt indtryk af topografien. Området var umiddelbart nord for det sted, hvor der står et 9-tal på det kort, der udgør forsiden på hans erklæring. Der var i landinspektørfirmaet ikke enighed om, hvorvidt der var tegn på, at der havde været et dige på strækning 5, men der var i hvert fald ikke tegn på, at der havde været et dige med de dimensioner, de havde fået oplyst. Såfremt der havde været et dige, har det ikke været højere end en plovfur med en højde på 25-35 cm. Man kunne se en forhøjning på strækning 3 og 4. Strækning 6 var ret tæt beplantet, og han kan derfor ikke sige noget om, hvorvidt der var et dige. Med hensyn til hans anden undersøgelse baseret på den landsdækkende højdemodel 2007 har han forklaret, at et læhegn eller en beplantning vil reflektere de laserstråler, som målingerne er baseret på. De fotos, der fremkommer, herunder det der er fremlagt i ekstrakten side 80 nederst, er baseret på det nederste, som laserstrålen rammer, hvad enten det er jord eller beplantning. Det står hen i det uvisse, hvad det er, der har givet retursignalet fra laserstrålen. Laserstrålen trænger ikke igennem beplantning. Konklusionen på hans undersøgelse er, at der helt sikkert ikke har været et dige på den omstridte strækning med de oplyste dimensioner. Han er bekendt med Slots- og Kulturstyrelsens notat af 17. januar 2022. Han er meget usikker på, om styrelsen sammenligner æbler og bananer. Han stiller sig meget tvivlende over for, om profilerne medtaget som bilag til Slots- Kulturstyrelsens notat af 17. januar 2022 er retvisende. Fotografierne i sagen viser jo, at der var beplantning på strækning 5 og ikke strækning 4. Han kender fagligt ikke til, at man ved anvendelse af højdemo-

dellen kan ”rense for” beplantning eller ”frasortere” beplantning. Han har besøgt området fysisk og har i den anledning udarbejdet 2 bilag. Det ene bilag viser, at der er afvigelser mellem koterne fra den landsdækkende højdemodel 2015 og den kontrolmåling med gps, som han har udført. Koterne fra hans kontrolmåling var konsekvent lavere end koterne fra den landsdækkende højdemodel 2015. Det andet bilag viser, at strækning 7 på et ”Hillshade 2015” foto fremstår som et dige. I virkeligheden er der imidlertid fladt ”som en pandekage” under træerne. Det konstaterede han, da han besøgte området. Man må simpelthen ikke basere en måling på højdemodellen, når der er beplantning. Opmålingen skal da ske manuelt. Der er på strækning 5 ikke nogen rygning eller pukkel, der tyder på, at der engang har været et dige. Hvis der engang har været et dige, skulle der have været bortkørt mange lastbilfulde jord. Hver pixel i de data, der udgør grundlaget for de fotos, som fremkommer i den landsdækkende højdemodel, er 1,6 m. Det er på den baggrund, at han i sin erklæring har anført, at det er usagligt at bruge den landsdækkende højdemodel som sagsbehandlingsgrundlag for fastlæggelse af terrænkoter i områder, hvor der er beplantning. Det er rigtigt, at et dige ikke behøver at være homogent, hvilket hans undersøgelser har taget højde for. Han har ikke modtaget nogen akter i sagen fra forsvareren, bortset fra Slots- og Kulturstyrelsens notat af 17. januar 2022 og en dom i en anden sag.

Landsrettens begrundelse og resultat

Tiltalte har for landsretten fremlagt erklæring af 15. oktober 2021 fra [REDACTED] Landinspektører. Ifølge erklæringens konklusion har der ikke været et dige ”med de påståede dimensioner” på den strækning, som sagen angår (strækning 5).

Ved ”de påståede dimensioner” forstås ifølge erklæringens konklusion bl.a. en højde på 0,65 m. Ifølge det påbud, som tiltalen angår, må det dog lægges til grund, at myndighederne er gået ud fra, at diget havde en højde på ca. 0,5 m, idet påbuddet om at genopbygge diget til en højde af ca. 0,65 m hvilede på en forudsætning om, at jorden med tiden vil sætte sig.

Ifølge erklæringen er koter, der udledes fra den landsdækkende højdemodel i beplantede områder, erfaringsmæssigt højere end det faktiske terræn, og det er ikke usædvanligt, at højdemodellens terrænkoter i beplantede områder er 40 til 50 cm højere end de faktiske terrænkoter, der kan konstateres ved terrestrisk opmåling på stedet.

Landinspektør [REDACTED] der på vegne af [REDACTED] Landinspektører har haft hovedansvaret for udarbejdelsen af erklæringen, har afgivet forklaring under hovedforhandlingen for landsretten, og han har i den forbindelse uddybet erklæringens konklusion. Forklaringen fremstod sikker og troværdig.

Erklæringen fra [REDACTED] Landinspektører er ensidigt indhentet af tiltalte. Erklæringen er imidlertid uden indsigelse fra anklagemyndigheden indgået i sagen og anvendt under bevisførelsen, og den kan derfor også indgå i bevisbedømmelsen.

Slots- og Kulturstyrelsen har i et notat af 17. januar 2022 bestridt konklusionerne i erklæringen fra [REDACTED] Landinspektører, og [REDACTED] fra styrelsen har i sin forklaring for landsretten uddybet, hvorfor styrelsen ikke er enig i erklæringen. Også denne forklaring fremstod sikker og troværdig.

På det fremlagte Hillshadefoto fra 2007, ekstrakten side 80, nederst, og på det Hillshadefoto fra 2015, som landinspektør [REDACTED] udleverede i forbindelse med sin forklaring, fremtræder strækning 7 som en forhøjning på samme måde, som strækning 6, 5 og 4 fremtræder på fotoet fra 2007. Ifølge forklaringen fra [REDACTED], der har besigtiget området, var der ved strækning 7 imidlertid ”fladt som en pandekage”.

Foto 3 og 4 i fotorapport af 22. september 2019, ekstrakten side 23, er ifølge tiltaltes forklaring fra strækning 7. Denne strækning ser ifølge forklaringen ud, som strækning 5 så ud i 2008, før han fjernede beplantningen fra strækning 5. Ifølge teksten til foto 4 står bevoksningen i samme niveau som de omkringliggende jorder.

De fremlagte bilag fra [REDACTED] Amts behandling af sagen i 2003 i anledning af, at tiltalte havde fjernet diget på strækning 3 og et hjørne af diget på strækning 4, som han efterfølgende efter påbud fra amtet reablerede, støtter ikke, at der var et dige på strækning 5. Der er herved bl.a. lagt vægt på mail af 23. april 2003 fra amtet, ekstrakten side 185, hvor det dige, der må være diget på strækning 4, omtales som ”det nordligste dige”, og at det dige, der må være diget på strækning 3, omtales som ”det vestligste nord-syd gående dige”. Strækning 5 ligger således både nord for strækning 4 og vest for strækning 3.

Efter en samlet vurdering af det anførte og af sagens øvrige oplysninger, herunder forklaringen fra [REDACTED], finder landsretten, at der ikke er ført det til domfældelse i en

straffesag fornødne bevis for, at tiltalte er skyldig i den rejste tiltale. Den forklaring, der er afgivet af [REDACTED], kan ikke føre til et andet resultat. Tiltalte frifindes derfor.

T h i k e n d e s f o r r e t:

Tiltalte, [REDACTED], frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for begge retter.

Peter Buhl

Henrik Estrup

Gitte Kuhlwein
(kst.)

Udskriften udstedes uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg den 1. februar 2022

Julia Varga

retssekretær